

List izhaja vsak petek

in velja za **navadne naročnike** s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za četrt leta 80 sold. — Kdor sam po-nj pošilja, plača 2 g. 50 s. Za **ude kat.-pol. društva** je naročnina določena v društv. pravilih. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. pri knjigarju Sohar-ju na Travniku.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošljajo opravniku in sovredniku **Matiji Kravanja-I** v nunskih ulicah h števil. 386. Vse pošiljatve naj se **frankujejo**. Rokopisi se ne vračajo. — **Oznanila** se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 s. če trikrat, 15 s.; za kolek vsakrat 30 s.

Stanje učeče se mladeži gledé na vero.

Solznih očij gleda mati za sinom, odhajajočim v mesto v šolo. Srce ji napolnuje upanje, da bo videla kedaj sina gospoda, podpora svoje starosti. Boji se, da utegne daljno mesto spriditi otroka, ki ji je bil vedno pri sreci. Bogu ga izročila in morda nij še tako goreče molila, ko zdaj.

Sin pride v mesto neveden: debelo gleda ljudi in hiše, rad se da voditi dobrim učiteljem; pridna gospodinja ga skrbno nadzoruje in podučuje. Dušne moči se mu razvijajo in, kdor ga pozna, ima veselje nad čvrsto napredujočim mladenčem.

Nastopijo leta, da človek začne spoznavati svet in želi več skusiti, nego mu treba. Blagor mu, ki tačas najde prijazno roko, vodečo ga skoz pogibelno morje življenja. To je znano vsemu svetu, zato skuša prijatelj in sovražnik naroda pridobiti si mladino, prijatelj in sovražnik božji dobiti šole v pest.

Kako se godi učeči se mladeži v Gorici v verskem oziru? Med možmi, ki zasedajo učiteljske stolice, med možmi, katerim je zaupana prihodnost domovine, med možmi, katerim je Bog izročil odgojo in podučevanje svojih otrok, se ne sramujejo sedeti taki, ki ne vedo nujnejše naloge in ne znajo koristnejšega opravila, nego ruvati iz mladih src vero na Boga, pokorščino do cerkve in spoštovanje do duhovnov. „S kako pravico je Krist pripustil hudim duhovom iti v svinje, ki so se v morje potopile?“ prša učitelj boječega se učenca z očitnim namenom, pokazati, da Krist je grešnik, ker ni spoštoval lastine. Preklinjavec bi se rad Boga ne bal, pa mu nij mogoče, ker vedno ga ima v svojih umazanih ustih. V svojem napuhu hoče dokazati, da Bog je materija, in take spise daje učencem brati. Znanstvu namenjene ure napolnuje s pravljicami o papežih. Cerkev ne veruje, o kateri nij prepričan, da krivo uči; svoji pameti veruje, o kateri je prepričan, da se more motiti. To je doslednost novih modrijanov!

Drugod mora čas slovstvu namenjen v to služiti, da se duhovstvo, cerkev in vera ošteva. Tu se uči, da knjiga, katero je duhoven spisal, uže zarad tega ne more imeti slovstvene vrednosti, ker ima nju pisatelj dolgo suknjo. Pripovedujejo se učencem take stvari, da se jih veliko sramuje poslušati, ker so v poštenih družinah bili vajeni slišati le spodobne besede. G. profesor ne vé, da 12letnim dečkom ne gre vsega praviti, kar se v skritih kotih godi. Pa kaj, ko so taki „eksempeljci“ potrebni, da se iznebijo svojih bogoslovskih ved, ktere jim napravljajo neizrekljive težave, dokler jih ne odložijo. Kako bi drugače dokazali, da sakrament sv. zakona je razvezljiv? da cerkev potiska prešestnike v nebesa? da redovniki in redovnice so jedci (fresser)? Tu gre kar vse vprek; v svoji nesramni brezobzirnosti ne zmeni se tak „omikanec“ in „olikanec“ niti za lastno osebo, katero bi moral vsaj toliko v časti imeti, da bi ne trosil rečij, o katerih ves svet vé, da so neresnične, niti se zmeui za poslušalce, katerim uže zarad starosti nikakor nij taka tvarina primerna, tudi ko bi bila resnična. S takimi „učenimi“ govori porabi učitelj mnogo časa in sape, zato pa o drugih rečeh rad molči in veleva tudi učencem mol-

čati, n. pr. o Bogu, o večnosti, o nraavnih zapovedih. Gorje mu, ko bi se kdo predrznil v nalogi omeniti teh zastarelih rečij; naj si bo v svesti, da ga čaka najmanj dolg pa širok „sermon“; varuje naj se, da ne trešči vanj iz ognjenih očij profesorčkovih. Kar se celo takim gospodom zdi preveč v šoli, to opravijo po prijazni poti na stanovanji; in mladenči, ki so še pred dvema letoma hodili vsak mesec k spovedi, nosijo zvonec med neverci.

Kar šola ne more, to družba dopolni. Možje hrabrih rok, ki so nekdanj neprestrašeno gledali smrti v obraz, ki so bdeči in v sanjah razdirali sovražno moč, se ne morejo odvaditi privajenega dela, marveč tudi sedaj podirajo se samoljubnim napuhom, kar so roditelji in pošteni odgojitelji z velikim trudom v mladih srcih sezidali! V ovéji obleki domoljubja zbirajo in vabijo mladenče k sebi, ponujajo jim pomoči, dobrikajo se jim, jim po malem in razločno svoje namene odkrivajo, dobro vedé, da odkritosrčnost pri mladenčih mnogo stori. V pogovorih so jako Boga-boje-či, ker vsakrat, ko slišijo besedo Bog, se taki možje prestrašijo, pa hitro se zbrihtajo rekoč: „Kaj Bog? Kaj Bog? Kdor na Boga veruje, je „fejst norec“. Največo skrb imajo za stan mladenčev, katerih šolska leta gredo h koncu. Posnemaje prvo zapoved v raji pravijo: „Vsa pota so Vam odprta; zberite si, ktero hočete, le duhovskega stanu ne.“ Zakaj ne? „Ker v vsakem stanu se več koristi narodu, nego v tem. Ako je količkaj ljubezni do naroda v Vas, morate sovražiti duhovstvo.“ Da več izdajo, omenijo še slabo materialno stanje duhovnikov, šalijo se s cerkvenimi zapovedmi, zasmehujejo cerkvene obrede ter v svojem napuhu in svoji blaznosti na ostuden način posnemajo najsvetejša cerkvena pravila.

Sv. evangelij nam pripoveduje, da se je Kristu vnela sveta jeza v blagih prsih, ko je videl, kako sleparska druhal kupcev in prodajalcev hišo nebešk. Očeta oskrunja; vzal je torej bič v svojo roko in izgnal ono sodrgo iz veže božje. Tudi v naših časih se menjava in slepari in sicer v svetišči, ktero je posvečeno izobraževanju duše in telesa. Mesto blagih nauk, katerih bi se moralo mladini podajati za bodoče srečno potovanje skoz viharno življenje, se ji usilujejo od marsikterega pogibelni izrodki bolnega in nramno-mrtvega duha! „Oj pridi rešenik! dr . . . razpodi nesveto nam!“

„Soči.“

V svojem listu 3. t. l. od 16 jan. je „Soča“ odgovorila na naše vprašanje v števil. 2. „Glas“-a t. l., ali prav za prav odgovorila nam ni, ampak zviija se in vprašanja izogiba, kakor tisti, ki je z odgovorom v zadregi. Prav — tudi tako. Njene besede si zapomnimo; čez leto in dan nam znajo še prav priti. Za danas le konstatujemo, da sl. uredništvo „S.“, vprašano, „kdo je oni gospod (ki se šteje mej prave urednike «Gl»), kateri je rekel, da imajo vsi duhovniki povelje, da se ne naročijo več na Sočo“, — ni odgovorilo, da tedaj ne more dokazati, kar je trdilo.

V onem sestavku v „Soči“ pa, iz kterega so bile posnete zgorej omenjene besede, nahaja se še marsikaj družega, kar

nas zadeva. „S.“ govori v dopisu (!) iz Gorice, 8. jan. o izidu volitve odbora društva „Soče“, o *konservativni* stranki tega društva (s tem imenom se ponasa zmagovalna uredništvena stranka!) in „*reformatoriški*“, h kateri šteje ona nasprotnike prejšnjega in sedanjega odbora. Govori dalje o nameravani reform. stranke pri volitvi, o dr. Lavrič-u, ki je neki vse (!) žrtvoval za narod in „*hlapčeval pol. društvu*“ (Presnet kompliment! G. dr. L. se Vam lahko zahvaluje) in tako dalje. Naštevši vse, kar se na ono volitev nanaša — kar pa nas nič ne briga — končava s patetičnim svarilom: „To smo povedali onim, ki našo stranko in naš list prav *nekatoliško in nekristjansko* opravljajo in laži trosijo po deželi iz *gole zavisti*, — pa tudi onemu listu (in to smo nedvomljivo mi), ki se imenuje *katolišk*, pa *resnici prav po nekristjansko v lice bije*, če piše itd.“ Mi ne vemo, kdo so tisti, „ki opravljajo in laži trosijo ...“, pozdeva se nam pa, na koga ta pšica leti; ali, ker veljajo o njih, ki jih navedeno očitaje za čeva, besede „*aetatem habent*“, naj govoré sami za-se. (In eden je že prav jasno in glasno govoril). „*Glas*“-u se očita, da se katoliškega imenuje, pa „*resnici v lice bije*“. In zakaj se to o „*Gl.*“-u trdi? Za to, ker je pisal, da je bilo nazočih v občnem zboru društva „S.“ (30/12 72) *samo 30 družabnikov*!! To je prva naša pregreha. Druga pa ta le: da je bil izvoljen ves stari odbor, razen edinega duhovnika v njem, g. Vales-a, zna biti za to, da ne dobi društvo katoliške podlage. Zavoljo teh 2 pregreh nam „S.“ — vsa vesela — očita, da si „*nizko lažjo*“ pomagamo, zavoljo teh pregreh nas „S.“ izobčuje izmed katoličanov in kristjanov!! (pa ne, da bi nas bila že sprejela v „*učenjaški zbor*“?!)

Prva naša notica (v „*Glasu*“, 1. št. t. l.) zastran „30 družabnikov“ je v „*Soči*“ *spacena*. Mi nismo pisali „*samo*“, ampak „*kakih 30*.“ Sicer se pa opira naša vest na poročilo nekoga, ki je v zboru nazoče *štel*. Če se je uštel, ali če so — kakor je to navadno — družabniki prihajali in odhajali, ni niti on kriv nepovoljnega pogrška, niti uredn. „*Glasa*“. — Druga „*laž*“, ki se nam očita, je vest zastran neizvoljenega g. V. Tudi to smo mi v „*Gl.*“ drugače povedali, kakor je „S.“ našo novico posnela; pa kaj se bomo za besede pulili! Da bi g. V-a, tudi ko ne bi se bil odpovedal, ne bili vnovič volili, sledi že iz Vašega načela, ker niste pritrdili njegovemu nasvetu, naj bi se društvo postavilo na „*kat. podlago*“; — in dosledni mislimo, da *ste*. Naša dotična notica pa se je opirala na besede — ne vemo, preišljeno ali neprejšljeno izrečene — nekega *Vašega moža*.

Zal nam je, da moramo s takimi očarjami našim čitateljem čas kratiti, a prisiljeni smo, to storiti, ker se nam na podlagi pojasnenih drobtinic očita — nekatoliška in nekristjanska *lažnjivost*. Na čigavi strani je lažnjivost, podaje se iz tega, kar smo v začetku te obrambe razložili. Dokazali bi tudi lahko še polen koš družih laži na strani nasih nasprotnikov, ali to za zdaj ne spada sem.

Še nekaj v „*Gl.*“ ni bilo po „*Sočinem*“ okusu. Naš po „*Isonzo*“-u in „*Görzer-Zeitung*“-i posneti popis Preširnove besede (od 29/12 72) jej ni po volji in sosebnost se jezi nad „*dovtipom*“ konec onih črtic. Vaše zabavljanje, gospôda, je naj bolje znamenje, da ste — vkljub tiskarnemu progreshku, (ki ni edini v tistem listu „*Gl.*“), dovtipnika prav tako razumeli, kakor je želel, da bi ga; *on* sme torej z vspehom svojega dovtipa popolnoma zadovoljen biti.

H koncu še to-le opazbo. Pol leta smo se vestno ogibali polemike „s takimi nasprotniki“, kakor so gospodje od „*Soče*“. Občinstvo se je čudilo, kako nam je mogoče, tako, stanovitim biti v — molčanji. Da smo danes spregovorili, dala nam je povod „*Soča*“ sama. V prihodnje bode od „*Soče*“ odvisno naše vedenje. V gubah svoje surke nosi ona mir in vojsko.

S Krasa a+e — Naj izvoli slavno „*Glas*“-ovo uredništvo sprejeti sledeče verstice v svoj štovani list; razvidno bo, kako Kraševci goriške homatije presoajo.

Naj prej prosimo blagovoljnega bralca, da pogleda malo nazaj v preteklo leto, katero hočemo v nekaterih zadevah letošnjemu primerjati; videli bomo, kako človek večkrat v dosEGO svojega namena, naj uže bode kakoršen hoče, pojmove in besede imajoče v sebi veliko spreminja in takó nekako slepilno mreže nastavlja, da bi katerega ulovil. Lansko leto sti bili, kakor jasno kaže lanski položaj in kar tudi 32. ti list lanske „*Soče*“ priča, na Goriškem dve stranki: *konservativna* (ohranjujoča) in *naprednjaška*. Perva je merila, kakor so nekateri krivo povdarjali, na to, da bi ostalo v ljudstvu *vse*, *kakor je bilo* — pri stari šari. Druga, naprednjaška pa, je trdila, da nij mogoče s takó zastarelim strojem izhajati. Mišljenja te strankè nij bilo, se ve da, mogoče smatrati za pravo mišljenje, posebno, ker je ona brezobzirno prezirala stvar, katere se je bila terdno oklenila konservativna stranka in katera se ne da ločiti od naroda samega.

Letos se je stvar zasuknila (!!) Pravi se, da je lanska naprednjaška ali liberalna postala letos konserv., in obratno lanska konserv. — „*reformatoriška*! *Qualis mutatio rerum!* Kakor da bi solnce danes izišlo na vzhodu, a jutre v stermeenje vseh zemeljskih konserv. in liberalnih čerčev na — zahodu!

Pravilo se je, kakor rečeno, da je lanska konservativna stranka na to težila, da bi ostalo v narodu vse pri starem. A zdi se nam potrebno, da pazi vsak na jedro, na bistvenost stvari same. In po tem lahko sodimo *lansko* in *letošnjo konserv. stranko*. Ona *nij hotela in noče* tudi sedaj, da bi ostalo vse pri starem, nego ona *je hotela in hoče ohraniti* staro in *dobro jedro*; kar je *slabega* in *gnjilega je hotela vselej in hoče* vreči pod klop in z *novim* nadomestiti. Staro in dobro jedro ona hrani! Še vedno se svetli na njenem praporu vzvišeno geslo: „*Za vero in narodnost!*“ Razvidno je, da je konserv. stranka tudi naprednjaška, a naprednjaška v pravem in dobrem pomenu; in to sledi uže iz neke duševne človekove lastnosti, katera stvori, va človek se svojim umom ne miruje, nego, da vedno dalje in dalje riije po napredku.

Ako pazimo le na bistvenost stvari same, presodimo v naglici lahko tudi lansko liberalno stranko. Naša sodba se bode glasila: Želeti bi bilo, da postane čem preje tudi ona konservativna, kar do sedaj nikakor nij, in naj nam zabija to do sodnjega dneva v glavo! Postala je sicer, — pa menda čez noč — konservativna (ko bi jej htel kedó verjeti! *) Lansko konservativno pa je preskerstila samomogočno v — „*reformatoriško*“. A v tem tiči gola laž, ker zastopa bistveno vedno enake interese. Nasproti pa je sama prečertala z nekakim cinizmom načelo, katero je globoko vkoreninjeno v slovenskem narodu; začela je prezirati faktor, kateri je prešel v našem narodu v kri in meso — *vero* namreč, edino zmagovalno in stalno sredstvo, prvo in glavno načelo in lastnost našega naroda, na kateri stoječi le v naš in naših naslednikov blagor izdatno in uspešno delujemo. Zidati hoče na brezverska — peščena tla!

Kedó tedaj je reformatorišk? Je li lanska in letošnja liberalna, ali lanska in letošnja tedaj stalno konserv. stranka? Nij li ona, katera je v začetku in poslej tudi in sicer obraz v obraz, *na videz vsaj*, priznavala obe glavni točki programa vedno — konserv. stranke, katera je potem lovila načela po zraku in prišla slednjič do božanstva „*samo-narodnosti*“, v katerega svetišči se ona v prahu vali šepetaje zveličavno lakonično molitvico: „*Jaz sem Slovenec!*“!! Nij li ona, katera ima v svoji sredini može, kojih nij sram očitno razpravljati,

*) Saj to je v „S.“ le dovtip, le šala.

da je vera med prvimi faktorji, ki omiko ovirajo, da je ona tedaj za omiko pogubljiva?!? Kedo je reformatorišk?

Taki narodnjaki, narodnjaki brez vere, niso pravi narodnjaki, nego le laži - narodnjaki, kateri vedno na to škilijo, da postane tudi naš narod brezversk, da se naserka onega publega, brezbožnega liberalizma, katerega nahajamo pri naših naj hujih sovražnikih v naj lepšem cvetu!

Nij čuda, ako nij dišal liberalalcem izverstni spis č. g. M. V.; nij čuda, ker nasprotstvo se nahaja vže v principih! Mi se borimo za vero in narodnost — a oni le za naslednjo; znano je tudi, kaj se pravi zamorca umivati!

Možje starega konservativnega kroja! Bodete li deržali križem roke? Bodete dopustili, da se vceplja naši mladini tak strup, takó zlobno brezverstvo, da se nam izpodriva edina stalna podlaga sv. vere? Ne veste li, kaj je vera, kaj ona v človeku učinja; ne veste, kaj je narod brez vere?!

Ulaborite se tedaj! In iz Vašega tabora pošiljajte med zlobni svet pušice Vašega uma v zmago sv. resnice!

Iz goriške ravnine, 20. jan. — V 3. listu „Soče“ se nahaja izviren dopis „iz Tomina“ pod katerim je podpisan „en duhoven“. Kadar sem ta dopis prebral, so se mi čudne misli v glavo silile o tem duhovnu in o tem izvirnem dopisu, — zdela sta se mi duhoven in dopis originalna. Če je dopisnik resnično duhoven, je res „en duhoven“ (unicum), ker prav kat. duhoven kaj tacega pisariti ne more, če je s prepričanjem in z vestjo v duhovskem stanu; kajti v omenjenem dopisu svoj stan in samega sebe pobija. Da bi bil kdo izmed 4 duhovnikov, ki so v Tominu, oni dopis stlačil, ne verujem, in ne vem, če bodo „Soči“ hvaležni za čast, katero jim je skazala. Tedaj se mi zdi, da tega dopisa ni en kat. duhoven spisal, marveč eden tistih, ki so sami sebe za duhovne postavili in v „učenjaškem zboru“ (kjer si spiritualibus duha dramijo) svoje verne imajo.

Morda je ravno tisti, ki je v Solkanu na shod sv. Roka v neki krčmi svoje duhovenstvo in tako tudi svojo omiko kazal, ko je s cerkvenimi obredi burke uganjal, in pozneje, ko je šla procesija na sv. Goro (2. sept.) pravil, da mora svojo vero širiti. — V srca človeška se ne more videti in tudi vsak ne ve, kako se dopisi pri uredništvih uravnavajo, zategadel so to misli, ki so se meni v glavo silile, ki bi pa lahko — ali so, Bog ve? — resnične bile.

Sicer naj bo, kakor hoče; to je pa gotovo, da omenjeni „en duhoven“ je vreden sobrat duhovnov „učenjaškega zbora.“ — Naj si ga obdržó!

Z Goriškega, 21. jan. (Je li „Soča“ brezverna?). „Soča“ je prinesla v svoji številki od 16. jan. spis pod naslovom: „V Tominu, 12. jan. (Izv. dop.)“ s podpisom: „(En duhoven).“ V njem pika in ovaja č. g. M. V-a in izpoveda svojo vero spis sam pripisuje enemu tominskih duhovnov. Č. g. M. V. in tominski duhovniki si bodo vedeli sami pomagati; govoriti hočem jez le o veroizpovedi „Sočini.“

„Le šila sodi naj kopitar“, pravi slavni slovenski pevec, čegar spomin so njegovi čestitelji v Gorici z veliko slovesnostjo ni davno obhajali. Ko bi bila „Soča“ ostala pri svojem rokodelstvu, pri narodni politiki, ktera je, kakor sama pogosto trdi, njen edini namen, prihranila bi si bila blamažo, zaradi ktere naj si zakrije obraz, da bo svojo sramoto laže prenašala. Pa je že takó, da človeško serce nijma nikoli dosti; Abraham a sancta Clara pravi, da celi svet ga ne napolni, ker srce je trivoglato, svet okrogel, tako, da koti vedno prazni ostanejo. Komaj je okusilo sladkost politične veljavnosti, že hoče tudi v teologiji lavorike trgati.

Kratka razprava v omenjenem listu o previdnosti božji z gromčim glasom na laž stavlja vse tiste, ki trdijo, da se „Soča“ po krivici brezverna imenuje. — Vidiš, draga „Soča“, rerne se nijsi hotela nikoli pokazati, nevero si skrbno zakrivala ali tajila, zdaj si hoté ali nehoté, to sama veš, svojo vero izpovedala. Ti tajiš previdnost božjo, ktero cerkev kot ra-

zodeto resnico uči, ktero verni po celem svetu verujejo. Ti se šališ z Bogom, ker mu „prepuščas lastna skrivna pota“, ktera naj ohrani za-se, ker človek že ima svoja, da mu nij treba z božjimi se ukvarjati. Ti učiš indiferentizem, ker praviš, naj se „dogmatika theologom prepusti“, naj se tedaj ljudstvo ne briga za njo, naj živi vsak po svojem umu, — kakor živinče, kaj ne? Tebi je vsaka vera enako dobra: krščanska, in poganska, a pasja menda naj bolja; nobena Ti nij kriva, nobena prava. To govoriš, ker nobene ne poznaš!

Kaj se ima misliti o človeku, ki previdnost božjo imenuje „prazno vero“? V čem se loči od nemških liberalcev, katerim je vera „Aberglaube“? Previdnost božjo stavi v eno vrsto z „aprilom“! „Ves svet“, pravi, „na neki viši upliv svoje nade stavi. A le tisti pravo zadene, ki se naravnih sredstev poslužuje“. Kaj je tisti „neki viši upliv“? Vendar ne Bog?! Pa zakaj na Boga staviti svoje nade, vsaj Bog ne more ali noče pomagati, ker „le tisti pravo zadene“, ki se naravnih sredstev poslužuje“ n. pr. lažnjivega peresa, opravljivega jezika, brezbožnih ust. Z „naravnimi sredstvi“ se doseže naraven namen; čeznaravnih sredstev nočete poznati, tedaj tajite tudi čeznaraven namen človekov.

Omenjeni dokument, kateri nam tako značajno predočuje versko blodnjo v „Sočinih“ glavah, nosi, kakor rečeno, podpis: „(En duhoven)“. To mora biti jako čuden duhoven, kateri ni bil menda posvečen po katoliškem obredu. Saj je tudi pri nas že znano, da se nahajajo v Gorici čudni duhovni (ali vsaj čuden duhoven), kateri pri tako zvanem „učenjaškem shodu“ svoje obrede opravljajo. Mogoče, da je kak tak novoverni bogoslovski učenjak na perotnicah svojega zlobno-nesramnega namena v duhu zletel v Tomino, tamkaj izročil valovom bistré „Soče“ duhoviti plod svojega uma, da splava po njej v redakcijski bureau goriškega lista enacega imena. Ako je ta naša slutnja resnična, potem čestitamo Vam, goriški neverci, za Vaša sredstva, ktera Vas take kažejo, kakor ste v resnici!

Sicer pa bodite v bodoče previdnejši, napnite malo bolj Vaše možgane, da napravite tak dopis, kateri bo Vašim namenom služil in iz katerega se bo ob enem vsaj nekoliko razvidelo, da nij „Vaše gore list“, nego v istini podpisanega duhovna, ako bi Vam kdaj še kaj tacega v glavo palo!

En neduhoven

brez oklepajev.

Iz Renč, 21. januarja. — (Odgovor dopisniku iz Tomina (?) v 3. listu Soče). — Ker sem vedno pripravljen, pšice, ki se bodo od liberalne stranke na me puščale, sprejemati, in jih z versko-narodnega stališča odbijati, menim, da bodete sledeče vrstice v Vaš katoliške Slovence (ne liberalne) zastopajoči list v moje nadaljno opravičenje zaradi izstopa iz odborništva „Soče“ sprejeti blagovolili. Z novim letom je nastala potreba odločnega, jasnega govorjenja, vsled katerega se ima spoznati razloček med slovenskimi konservativci (katoliškimi) in liberalci. Polemika je sicer slehernemu poštenjaku nemila reč, ali, kedar gre za bistvene narodove koristi, kedar je neizogibljiva, kedar je neobhodno potrebna, kadar že žalibog mora biti, naj že začeto do konca izpeljemo! Mi je nismo izpozivali, ali pa — smo jo, — kakor trdijo liberalci, — ker smo do pičice prepričani, da verski dosihmal v „Soči“ gojeni indiferentizem postane s časom za narodno pravost prava kuga in poguba. Najpred naj povem onemu dopisniku v 3. l. „Soče“, naj si bode že iz Tomina (?), ali pa od kjerkoli, da se močno vara, ako méni, da je moj dopis v „Glasu“ (št. 2.) kako opravičenje mojega izstopa. Sicer pa mi je tudi dobro znano, kako si znajo gospodje uredniki nekaterih listov o času pomankanja dopisov pomagati. Menda sem prav blizo resnice, ako se drznem trditi, da je oni dopis iz Tomina povsod kje drugod, nego v Tominu, skovan, in to še od „enega duhovnika“ (!) Kako tendenciozno je to, ako duhovnik z duhovnikom polemizovati hoče! Da je pa ta moj sum dovolj opravičen, to pričajo besede mlajšega tominskega kaplana, g. A. Š....a,

koji je ravno pretekli teden v Gorici bil, ter pravil, da se duhovni tam gori, kolikor je mogel on slišati, z onim vodnim člankom („Glasu“ št. 2) popolnoma vjemajo. V tem smislu sem prejel od raznih krajev in narodnjakov (se ve, da ne liberalnih) liste, ki se z onim le prave liberalce v oči zbadajočim člankom po vsem vjemajo. (En par tacih sledi konec tega dopisa). To je pa gotovo, da med nami slov. duhovniki na Goriškem nij nobenega odločnega „Sočana“ več najti, in, če je tedaj oni dopisnik „iz Tomina“ res kak duhovnik, zakaj se sè svojim imenom na svitlo boji, ko se jaz prav nič, bodi si od koje koli strani letečih pšic ne bojim?

Saj gre za vero, ki je edino stalna in zdrava podlaga našej narodnosti, za katero (prvo) pa liberalci nič ne marajo in vsled te njih nemarnosti mora polagoma tudi narodnost škodo trpeti. In n. pr. tudi, ako je oni na „Sočinem“ versko-indifferentnem stališču stoječi res kak tominski duhovnik, ne vem, kako mora on smatrati moj tobožni „manifest“ (kako lepa ironija je ta izraz!) v „Glasu“ št. 2. za kako opravičenje, ko o tem v celem članku ni ne duha, ne sluha? Moje na „facta“ se opirajoče opravičenje je čitati v 2. in 3. št. „Zg. Danice.“ V „Danico“ pa sem svojega odstopa opravičenje zaradi tega moral poslati, ker me je ravno v njej nek dopisnik z „Goriškega“ duhovnika „liberalne barve“ zval, ki pri „Soči“ skoraj „zvonec nosim.“ V vestno dolžnost sem si pa štel, vso zadevo slov. občinstvu, da bi me zlo ne sodilo, razjasniti, ter tako sumničenje od sebe odbiti. Ker tedaj omenjenega članka ne more noben le malo misleč človek za kakoršno koli si opravičenje mojega izstopa iz „Soče“ smatrati, morajo dosledno tudi vse one, sicer smešne konjektуре odpasti, češ, „da zaradi mojega izstopa ne bo šla Slovenija še tako hitro pod zlo itd.“ — Mi je želimo ravno tako kakor Vi, pa le na verski podlagi. Mi se hočemo potezati za narodne pravice, pa le na verski podlagi, Vi pa brez nje; in to je precejšen razloček med nami in Vami. Z onim člankom v „Glasu“ sem hotel le sploh dokazati, da se nahajajo že tudi med Slovenci taki liberalci, (saj Vas je oni v dvojnem pomenu „ajdovski“ telegram prve liberalce zval, a isti, pa izvirni telegram je bil še s hujšimi liberalnimi izrazi okinčan, — tako vsaj pravijo oni, ki so ga videli in slišali!), da se še med nemškimi ustavoverci skoraj v tem oziru hujših ne najde; le ta je med Vami in njimi razlika, da oni odevajo svoja liberalna načela z nemškim plaščem, liberalni Slovenci pa sè slovenskim, kar je slednjič „všecko jedno“! Ker pa moram z resnico na dan, in da se mi ne bode moglo očitati, da „nedolžne Sočane“ (vsi ravno niso!) brez dokazov sumničim, kakor pravi oni dopisnik, naj za zdaj navedem izrek nekega moža, ki sedaj v odboru društva „Soče“ sedi in katerega sem o neki priliki z „lastnim ušesom“ slišal, da „on ne pozna nobenega, nego samo slovanskega boga“; nadaljnega njegovega zabavljanja in blebetanja zoper vero pa nisem poslušal in tudi ne vem, je li še kaj enacih liberalnih fraz rabil, ali ne; omenjeni izrek mi je bil dovolj, da moram ga imeti za „pravega liberalca.“

Nek drugi je zopet v pričo mene in še ene priče izjavil, (ta ima tudi velik vpljiv v „Soči“), „da krščanstvo nij praktično za današnje čase, da je preidealno, in da so vse sedanje vere, bodi si katoličanstvo, luteranstvo ali razkolništvo od prvotnih Jezusovih nauk odstopile *) itd.“

Da se pa naš narod v pravosti ne pokvari, zato bi moral vsak časnik in moralo bi sleherni društvo ne samo na narodnem stališču, ampak tudi na pravnem stališču stati, če ne, se vse le na peščeno podlago zida. G. vrednik „Soče“ se je proti meni o času pričakovanja „Glas“-ovega poroda izustil, da bode, kedar se nam bo potrebno dozdevalo, od nas duhovnikov tudi take članke sprejemal, ki prav za prav k verstvu spadajo, in da zaradi tega, odpade potreba posebnega katoliškega lista. Da pa ni tega resno mislil, kaže obseg „Soče“,

*) Originalni pa so res ti naši liberalci! Das ist ja alles auf fremdem Mist gewachsen! Ur.

kojej je: „Jaz sem Slovenec“ itd. prvo in edino geslo, a vsaktero drugo (vera tu niti v 2. vrsto ne spada, ali prav za prav nikamor po teh besedah) je le prazno in ostudno (tako!) geslovanje. (Glej 2. list t. l.). Ubog na duši je človek, ki ima posvetno domovino, v kateri tako malo let prebiva, za edino pravo, ki ne zna svojega duha od materijalnega sveta višje povzdigovati, ko mu je razen svetne domovine vse le „prazno in ostudno geslovanje“ itd.

Kar pa piše nadalje oni tobožni duhovnik (in, če bi tudi res to bil, nič ne de), ni mogoče misliti, kako sme prav kristjan katoliške nazore o božjej Previdnosti porugljivo izrekom kralja Viljema, Bismark-ovi in Garibaldi prazni veri prilikovati? Mar te porugljive prilike ne dišijo prav po nazorih vseh vsakdanjih liberalcev? Vse to s popolnim abstrahiranjem vere iz javnega življenja je jasen in nedvomljiv dokaz novosegnega liberalizma in verskega indifferentizma. Kako se morajo taki ljudje še čuditi, ako jim po teh jasnih dokazih liberalnost, katera ima sicer več stopinj, očtamo?

Povejte, kaj imamo pa pod besedo „liberalizem“ drugega umevati, kot nemarnost do verstva, (in iz tega izhajajoče pravosti), koja (nemarnost) človeškega duha od materijalnosti k višjemu cilju povzdigovati ne umé?

Kakšen liberalen duh veje v „Sočinem“ odboru, nam priča med drugim tudi to, da so nekteri gospodj. prejšnjega starega odbora, koji sede tudi sedaj v novem odboru, s tem razlogom motivovali, zakaj da se „Soča“ ne sme na izrečno versko stališče postaviti, ker je (poslušajte!) v društvu „Soče“ en družbenik Izraelec! Kaj hočete še več dokazov, da med odločnimi „Sočani“ (vsi ravno niso taki, ker manj omikani ne vedo, zakaj tu gre), ne veje manj ali več liberalna sapa? H koncu naj navedem še dva lista, ki pričujeta, da se rodoljubna duhovščina z onim člankom: „Bodimo v gestu složni“ popolnoma vjema.

Prvi se glasi:

„V Celovcu 13/1 73.

Prečast. gospod!

Slava in hvala Vam za izvrstni sestavek v „Glasu“ št. 2. Le tako naprej, — morebiti da zgubljene brate še rešimo, — rešimo pa tudi mili in ubogi naš narod. Slava in hvala Vam!

Andr. Einspieler s./r.“

V drugem listu pa stoje te besede:

„Na Lib 15/1 73.

„Ti si se res možato odrezal zdaj v „Zg. Dan.“, in tvoj sestavek v „Glasu“ je hvale vreden; vsak čitatelj mora priznati, da Ti je v resnici mar „za vero in domovino“, za kar si že marsikaj žrtvoval.

Kako sem bil vesel, ko sem Tvoja članka (v „Glasu“ in „Zg. Dan.“) čital. Le tako naprej! „Glas“ predrugajte in pomnožite nekoliko in podpirajte ga, da bo pravo geslo vseh goriških Slovencev, z laži-liberalci ne pečajmo se! Ta je tudi misel vseh tukajšnjih gorskih duhovnov, itd.

Tvoj Ant. P“

Toliko za sedaj v pojasnilo obema strankama, konservativni (katoliški) in liberalni („Sočini“). Ako bode treba, bom sicer nevšečno, pa za nas katoliške in narodne Slovence, potrebno polemiko nadaljeval.

Morda utegnejo še ne zagrizneni liberalci in drugi zapeljani slednjič vendar le spoznati, da le pod zastavo „vere in narodnosti“ nam bode boljša prihodnost prisjala; kajti po nevihti in gromu sledi jasno vreme.

Od tominskih duhovnikov pa se nadejam, da bodo tisti

Današnjemu listu je dodana priloga.

brž ko ne le mystifikovalni dopis sami dementovali v „Glasu“ ali v kakem drugem slov. listu. Če bi se pa jaz motil in bi oni dopis res „en duhovnik iz Tomina“ spisal bil, prosim ga, naj se v prihodnje, ako hoče polemiko proti meni nadaljevati, lastnim imenom podpiše, kakor se jaz podpisujem.

Marka Vales,
kaplan.

Ogled.

Avstrija. Še ni bila določilna ura v državni zbornici; še ni predložilo ministerstvo načrta zastran neposrednih volitev. Od ustavoverne strani prihaja neki ministerstvu toliko prošinj za predrugačenje volitnih okrajev v raznih deželah, da, ko bi se hotelo vsem ustreči, moral bi se črtež še mesece in mesece pregledovati in prenejati. Ali vse te ustavaške prošnje niso nič proti temu, kar so vrli Čehi te dni spet sklenili. Kakor o novem letu izjavo zastran porazumenja med domačima strankama, tako so prinesli vsi češki in za njimi drugi časniki te dni velevažno *peticijo* naravnost do presvetlega cesarja, naj bi Nj. veličanstvo, dokler je še čas, ubranilo osodepolni sklep, ki ga mislijo storiti z direktnimi volitvami decembristi. Sklicuje se češka peticija na nepozabljivo cesarsko pismo od 12. sept. (ko se je za min. Hohenwarta sprava in poravnava vršila), in povdarivši nade, ki jih je bilo ono slovesno pismo med Čehi vzbudilo, kaže, kako se je naenkrat vse drugače zasuknilo. Prestopivši k direktnim volitvam pravi peticija, da so nasprotne pravicam kraljestev in dežel, utrjenim tudi v diplomu 20. okt. 1860. Prošijo dalje Čehi, da bi Nj. vel. blagovolilo ponoviti zvezo z narodom češkim in v ta namen poklicati v svoje svetovalstvo take može, ki bi vživali zaupanje vseh narodov, in ne samo enega (nemškega), ali prav za prav le ene stranke tega naroda (ustavaško-liberalne). Ustavil naj bi se osodepolni korak — pravi prošnja — predno postanejo razmere take, da bode še celó kroni teško, če bode hotela pozneje porazumek (z državnoopravno opozicijo) posredovati. Podpisali so to peticijo vsi slavni voditelji češki dne 17. t. m. — Zgled čeških prosilcev bi morali posnemati, dokler je še čas, vsi, ki stojé ž njimi vred v vrstah opozicijskih. In res raznaša se ravno vesela novica sè Štajarskega, da je 49 konservativnih kmečkih društev in 204 nemških občin poslalo tudi češki podobno prošnjo cesarju, v kateri se prosi, naj bi se sedanja pot zapustila in nastopila zopet pot poravnave na podlagi čeških osnovnih (fundamentalnih) člankov od l. 1871. — Vzemimo češko ali nemško peticijo — kaka dostojnost veje iz nju, ako ju primerimo enakim izjavam in časniškemu vpitju na ustavaški strani l. 1871! Bog daj, da bi presv. cesar vsaj poslednjo uro mogočno zaukazal: Proč z direktnimi volitvami! Bojimo se pa, da, predno pridejo te naše vrste čitateljem v roke, bode ministerski dotični načrt že položen na mizo zbornice poslancev. Potlej nam ne ostane družega, nego tolažiti se s tem, da sklepajo ustavaki „de nobis sine nobis“ (o nas brez nas), kajti gotovo je da kranjskih, Slovence zastopajočih poslancev ne bo na Dunaj. Naš dvom v posl. številu ni bil opravičen; opiral se je na neresničen telegram v dunajskih listih. Zdaj je gotovo, da klub večine kranjskega zbora je drž. poslance zavezal (a ne jim na voljo dal), *) da ne smejo iti v Beč. Gotovo je menda tudi, da Poljaki ne

*) Zadnje „Novice“ pa spet pravijo, da telegram v „Vaterl.“ je bil resničen. Narodni klub je drž. poslancem le svoje misli izrazil, a sè sklepom zavezal jih ni. Zavezali pa so se sami, da ne gredo na Dunaj.

pridejo glasovati o dir. vol.; Tiroljci in družih dežel opozicijski poslanci se že ve, da ne; o Dalmatincih, katerim se vlada ravnokar dobrika z železnico, ki se jim ima dovoliti, ni moč še vedeti, kako se mislijo obnašati gledé državnega prevrata (dir. vol.)

Vnanje države. V Berlinu, v poslanski zbornici, se razpravljajo zdaj v poslednjem našem listu omenjene državno-cerkvene postave. Naj imenitniši katoliški govorniki se na vso moč vpirajo zoper nje; — da brez vspeha, to se že naprej ve; kajti, kdor je jačji — tlači. Ni ga menda hujšega samosilstva, ko je zloraba moči od strani nekih gospodujočih večin v parlamentih.

Francosko. V narodnem zboru se je pretresala pretekla dni šolska postava. Poslanca vojvoda Broglie in škof Dupanloup sta se krepko potegnila za to, da bi se vnovič ustanovilo više šolsko svetovalstvo na podlagi postave od l. 1850. **) Tudi druge točke šolske postave se odobrujejo v veri in resnični svobodi ugodnem zmislu.

Domače noviče.

(*Naše mestno starešinstvo*) je bilo v veliki nevarnosti zabresti zopet v lanske homatije. G. župan je ne poprašavši starešinstva sestavil komisijo — sicer izmed obeh strank mestn. zastopa —, ktera naj bi pretresala nektere bistvene zadeve mestne uprave. Osnupnilo je to na videz absolutno *imenovanje* obe stranki in izvoljence. Žugal je hud razpor; prišlo se mu je pa v okom s taktim obnašanjem strank in imenovanih odbornikov. Ti so namreč izrekli, da se imajo le za privatno posvetovalno družbo in da vse, kar bi sklenili, pride pred starešinstvo ter da se bode kakor navadno obravnavalo. Naslednja javna seja po tej deklaraciji je bila mirna, in zdaj dela starešinstvo tako lepo uspešno, da je veselje. Da bi le ti ljubi mestni zbori pustili politiko na strani, potlej že gre. Se ve pa, da z vsakim sklepom naših očetov ne bodo vsi zadovoljni, ali na bolje, zdi se, da se reči obračajo.

(*Dvorni kaplan, dr. Marschall*,) ki je odkazan v službovanje rodovini nadvojvode Karola Ludovika, prišel je pretekli teden v Gorico. On podučuje tudi mala nadvojvodiča v krščanskem nauku — Razen navadnih elementarnih predmetov, podučujeta ju posebna učitelja v francoščini in v češkem jeziku.

Razne vesti.

— *Zakaj na Koroškem manjka nemških učiteljev?* — Koroško deželno šolsko svetovalstvo je sklenilo konkursne razpise tudi v „*Tir. Bot.*“ razglašati. Razsvetljeno nemško liberalno Koroško mora beračiti učiteljev po ultramontanskih Tiroljih; za slovenske koroške šole je pa doma učiteljev dovolj! Le na dva načina se da ta prikazen pojasniti: ali daje slovensko ljudstvo primeroma veliko več za učiteljski stan sposobnih mladeničev, kot nemško, — kar bi bilo za Nemce zeló sramotno, — ali pa je nemških učiteljskih služeb veliko več, kot slovenskih v primeri se številom otrok, ki imajo v šolo hoditi; — tega pa misliti ne moremo, ker je „ustavovernost“ in „enakopravnost“ geslo onih gospodov, ki v teh rečeh kaj ukažejo. Prav bi bilo torej, ko bi sl. dež. š. svetovalstvo koroško povedalo, kateri teh dveh vzrokov je pravi.

(„*Kärntner Blatt*“.)

— *Napredek omike v novi éri.* — Cvetoča papeževa v-

**) V tem svetovalstvu imajo sedež in glas tudi 4 škofje.

seučilišča v Rimu so se iztrebila in nadomestila — z boljšimi; Je-li? To potrjuje že to-le n. pr.: Te dni je šlo več kot 300 dijakov po rimskih ulicah. Nesli so zastavo z napisom: *Na vseučilišči je treba učiti!* in so poslali deputacijo k ministru za uk, ter zahtevali učenja na vseučilišči. Se ve da, zdaj mora biti na robe svet povsod; tudi učenec mora učitelja siliti, naj uči. Tudi v Avstriji se reči nekam tako zavračajo. Doživimo še, da bo polno šol brez učiteljev in polno učencev brez podučevanja, in takrat bo vse — „omikano“.

— *Sreberno uro*, ki se je našla na *sveti Gori* 2. septembra (dne velike procesije), hrani g. kaplan v Dornberg-u. Kdor je pogreša, naj se pri njem oglasi, če je treba tudi pismo, pa naj natančno popiše uro.

— *Dr. Razlag*, ktereга je bilo kat. pol. društvo v Ljubljani za odbornika izvolilo, ni prevzel odborništvā.

— *Odpustki za letošnjo Svečnico*. Na prošnjo raznih katoliških družeb v Rimu in vnanjih so sv. Oče Pij IX. 20. dec. 1872 podelili popolnoma odpustke vsem tistim, kateri se z devetdnevnicō (noveno) pripravljajo na praznik Očiščevanja Marije Dev. (Svečnice), in druge navadne pogoje izpolnejo (namreč, da spoved opravijo in sv. obhajilo prejmejo, pa v pa-peževem namenu molijo).

— *Japonski poslanci*, — pa *minister Stremayr*. Oni japonski poslanci, o katerih smo že poročali, da hodijo po evropskih velikih mestih in da jih sijajno sprejemajo celō vladni zastopniki, kar v živo zbada ne le katoličane, ampak tudi protestante, ker vodja onih poslancev je narveč kriv hudega preganjanja in morije kristjanov na Japonskem, — prišli so

tudi na Dunaj. Da jih dunajski brezverski listi na vso moč povzdigujejo, razumē se samo po sebi; da si bo pa g. *Stremayr*, *avstrijski minister za uk in bogočastje* iz njih prihoda nove lovorike spletal za zasluge v šolskih zadevah, tega bi se vendar ne bili nadejali. Oglledali so si Japonci dunajske šole, ustrojene v *Stremayr*-evem smislu, in objavili svojo veliko zadovoljnost in pohvalo min. *Stremayr*-u, kar je on z radostnim srcem sprejel in po svojih trabantih na vse štiri vetrove nāznanjati veleval. Avstrijski nevedneži in evropski posmehovalci, ki obrekujete g. min. *Stremayr*-a in njegove šolske uzore, boste še protivili novo-ernim brezverskim šolam, potem ko jih tako hvalijo-Japonci, Kitajcev sosedje in sorodniki?!

— *Skoraj neverjetna ojstrost*. Kakor liberalni dunajski listi z veseljem naznaujajo, obsojeno je kat. tiskovno društvo, ki izdaja „*Gratzer-Volksblatt*“ neustrašenega zastopnika kat. feder. stranke, na 10.000 gold. kazni, in to zaradi nekih prestopkov glede, — časopisnega koleke za oznanila. To je tista taktika, kakor oni dan v Pragi s „*Politik*“o. V Avstriji, kjer židi gospodarstvo je vse mogoče. Biegen oder brechen! Ze prav tako!

Oznanilnik.

Odvetnik

Dr. Josip Jakopič

ima svojo pisarnico v Gorici v magistratni ulici (contrada del municipio), hiš. šte. 42 v I. nadstropji.

6

PODDRUŽNICA

Eskomptne Banke Štajarske

V GORICI

eskomptuje menjice na vseh avstrijskih semnjiščih in vnanjih, in odstopa **nakaznice** za vsakošno semnjišče notranje in zunanje. —

Za vplačila v zlatu se dovoljujejo obresti po 4 % proti 30dnevni odpovedi.

Sprejemajo se **vplačila** ktereга koli zneska od 10 gold. naprej po 5 % na tekoči račun (conto corrente); dajajo se za-nje knjižice, in vsak znesek **se šteje za kapital od dneva, ko je bil vplačan.**

Izdavajo se **blagajnične nakaznice** donašajoče po 4 % obresti brez odpovedi in po 5 % z odpovedjo 10 dni.

Dajajo se **denarne pomoči** na vrednostne reči.

Kupujejo in prodajajo se vrednostne reči vsake sorte in se **jemljejo** na račun koga tretjega proti temu, da se plača kaj malega kavcije.